

շատերէն, կոտորածի միջոցին վանքին տանիքէն իւր ժողովրդին սոսկալի վիճակը ու կոտորածը դիտելով՝ կուշար ու կաղօթէր, մի քանի գնտակներ նետած էին իրեն, բայց բարեբախտաբար վրիպելով գնտակներէն ոչ մէկը չէր զգած իրեն, Սրբազանը վախնայով որ մի գուցէ բարբարոսները զինքը չարչրկելով մեռցունեն, անմիջապէս իւր սենեակը մտնելով իւր թխն երակները կը կտրէ, բայց միւլածասարժքը իմանալով եղելութիւնը, անմիջապէս բժիշկ կը խրկէ փտանգին առջևն առնելու համար, բայց բժիշկները կը հաստատեն թէ Սրբազանի կեանքը փտանգի տակ է, Վանքը տարուած էին 5—6 աղջիկներ և կիներ պաշտպանուելու համար, որոնք Մահմէդ օնպաշը կոչուած անդուլթ սրիկայէն կը պղծուեն, զոր Սրբազանին անձը պաշտպանելու համար զրկած էր միւլածասարժքը, մեռեալներուն թիւը 6—7000-էն աւելի կը հաշուի, ողջ մնացողներէն օրական 10—16 հատ կը մեռնեն, թէ իրենց առած վէրքերէն և թէ սոսկալի տեսարանէն սարսափած, Բոլոր հայոց գիւղները յանձնուած էր հրէից, որոնք վեց օր շարունակ փոսեր բանալով և թըլփը տաւր կոչուած թաղէն երեք ջրհոր լեցուցին գիւղներով, Քրիստոսեից բազմաշէն թաղերը ու հոյակապ տուններ աւերակներով լեցուեցան, ոչ ժողովուրդ կայ, ոչ քահանայ և ոչ պատուելի, Ութը քահանաներէն միայն մէկ հատը աղատուեցաւ, բողբոջականաց պատուելի Այուլ—Հայեաթ կոչուած բարի անձը կտոր կտոր ըրին, արականաց դասէն հազիւ թէ 100-էն 10-ը ազատուեցաւ, շատ կիներ ու աղջիկներ յափշտակուած գերի մարեցան այլ և այլ կողմեր, շատ զօրքերու բերնէն կը լսէինք թէ սուլթանի հրամանը վեց (6) ժամ պակաս մընացած էր, վեց ժամ ալ այս ողջ մնացող վիրաւորեալ գեաւորները պիտի ջարդենք, Եդեսիան աւերակաց կոչու մը դարձած է, ողջ մնացողներէն ոչ ոք չէ կարող գուրս ելնել, կարծես թէ բոլոր թուրք գիւղացիներուն ամսական կապուած է ճամբան տեսած հայերը մորթելու, Ես այդ աւերակեալ և արիւնաներկ քաղաքէն հազիւ թէ 8 օրուան մէջ կերպարանափոխ քիւրդի ղզեստով կրցած էի Պէրէճիք հասնել, անկարագրելի տառապանք քաշելով հազար անգամ մահուան փտանդէն ազատած էի, Պէրէճիքի վիճակն ալ ճիշտ Եդեսիոյ պէս եղած էր, հոս ալ Եդեսիոյ պէս նախ ղէկերը հաւաքած են, և յետոյ բոլորն ալ ջարդելով Եփրատի մէջ լեցուցեր են, հոս տեղի ունեցած փոքրիկ դէպք մը պատմեմ:

Պարսպետ էֆէնդի կոչուած նշանաւոր հայ մը որ տեղւոյն կառավարութեան դատարանի հարցա-

քննիչն էր, թիւրք խուժանը տունը յարձակելով նախ կապանէ ղինքն և երբ կուղեն իւր մէկ հատիկ աղջիկը յափշտակել, խեղճ աղջիկը կը յաջողի ինքզինքը ջրհորին մէջ նետելով խեղդուել, նախամեծար համարելով այս մահը քան օսմանեան զօրքերի և բարբարոսներու ձեռք անցնելը, բոլոր տան բնակիչները, ձեր ու երեսայ բնաջինջ ընելէն յետոյ, խեղդուած կոյսը կը հանեն ջրհորէն և անկենդան մարմինը կը պղծեն:

Ագիամանէն, Մալաթիայէն, Սէվէրէկէն եկող թիւրք ճամբորդները սարսափելի տեսարաններ կը պատմէին, եթէ բոլոր տեսնուած ու լսուած եղելութիւնները գրուելու ըլլան, ամիսներու, տարիներու կարօտ են, Եդեսիայէն 2 ժամ հեռի գրտնուող և 600 տունէ բաղկացեալ Պարմուրճ գիւղի հայ քաջեր կրցած են դիմադրել իրենց վրայ չորս հինգ անգամ յարձակում ընող զօրաց և բարբարոս թրքերու, վասն զի յիշեալ գիւղացիները իրենց ղէկերը չէին յանձնած խարդախ, խարերայ, մարդակեր, անիծից արմատ, իժերու զաւակք շներուն:

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆՔ.

ՔԱՂՈՒԱՅՔ Ի ԿՈՆԴԱԿԱՅ ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

Կոնդակ հաստատութեան հոգաբարձութեան Եկեղ. Ժխակ. դպրոցին Հայոց Տափի թաղի ս. Գևորգ եկեղեցւոյ Տփխեաց. թ. 537:

— Հաստատութեան հոգաբարձութեան Եկեղ.— Ժխակ. դպրոցին Հայոց Ագբիւրման քաղաքի. թ. 586:

— Եանուն Գեր. Տ. Գեորգ արքեպիսկոպոսի թ. 592, զկարգմանէ Տ. Գեղամ վարդապետի ի վանահայրութիւն վանացն Հաղբատայ:

— Օրհնութեան յանուն պ. Ա. Մանթաշեան թ. 634:

— Հաստատութեան հոգաբարձութեան Եկեղ.— Ժխակ. երկսեռ դպրոցաց Ս. Աւետեաց եկեղեցւոյ Տփխեաց. թ. 666:

— Եանուն Գեր. Տ. Անանիայ եպիսկոպոսի որով արձակեցաւ ըստ խնդրանաց իւրոց ի պաշտամանէ փոխանորդութեան Երևանայ. թ. 677:

— Օրհնութեան յանուն Տ. Ղեւոնդ քահանայի Մակու քաղաքի և հոգաբարձութեան ս. Թադէոս առաքելոյ վանից. թ. 685:

